

ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС ПРОМОВ ДОНАЛЬДА ТРАМПА ТА ХІЛЛАРИ КЛІНТОН: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Навроцька І.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

У статті досліджено структурно-семантичні та функціональні особливості політичного дискурсу промов Дональда Трампа та Хіллари Клінтон, проголошених після виборів президента США 8 листопада 2016 року. Відмінності пов'язані з вибором різних стратегій розв'язання основних проблем американського суспільства, спрямуванням зусиль передусім на зростання економічного потенціалу чи на збереження принципів гуманізму та толерантності. Для обох промов характерними є емоційно та евалюативно забарвлені форми звертання, повтори та застосування ідіоматичних виразів та метафор, що корелюють зі стандартними моделями в сучасному американському політичному дискурсі.

Ключові слова: політичний дискурс, вибори, Хіллари Клінтон, Дональд Трамп, ситуативний контекст, політична метафора, гіперболізація

The article represents the research of structural semantic and functional peculiarities of Donald Trump's and Hillary Clinton's speeches made shortly after the presidential election on 8 November, 2016. The differences are accounted for by the choice of various strategies of tackling the major problems of the American society, aiming efforts towards mainly growth of economic potential or maintaining the principles of humanism and tolerance. Both speeches are characterised by evaluatively coloured forms of address, repetitions and usage of idiomatic expressions and metaphors which conform to the standard models in contemporary American political discourse.

Key words: political discourse, elections, Hillary Clinton, Donald Trump, situational context, political metaphor, hyperbolisation

Політичний дискурс є складним і цікавим для лінгвістичних досліджень явищем. Мовні засоби та стратегії публічного мовлення соціологи, лінгвісти та політтехнологи розглядають як важливий інструмент влади та впливу на суспільство, а вивчення структурних та функціональних особливостей політичних промов дає змогу зрозуміти поведінку відомих політиків, громадських діячів та відповідну реакцію суспільства. У Сполучених Штатах Америки через зростання ролі політики та мас-медіа, через нещодавню виборчу кампанію, результати якої виявилися приголомшливими передусім для самих американців, політичний дискурс цієї країни як ключовий складник інституту президентства вкотре опинився в полі зору аналітиків та науковців.

Усі ці твердження вказують на **актуальність** нашого дослідження, викликану інтересом до промов двох ключових політичних постатей президентської виборчої кампанії 2016 року – Хіллари Клінтон та Дональда Трампа.

Лексико-семантичний та синтактико-стилістичний простори політичних комунікацій США, їхній евалюативний та прототипний компоненти та особливості були досліджені у працях Р. С. Помірка та І. Бутової [2; 10]. Діапазон можливостей політичної лінгвістики був розглянутий Л. Б. Нагорною [8], концептуальні метафори американського дискурсу – О. В. Безуглою [1], функціонування метафоричних фреймів та прототипів – А. Мусолффом [Musolff] та М. Дж. Ландау [13]. Структурно-діяльними аспектами дискурсу займалися А. Д. Литовченко [6], С. Т. Онуфрив [9]. Одним із найновіших є опубліковане Дж. Лакоффом дослідження когнітивних механізмів та моделей впливу промов Д. Трампа на свідомість електорату [12].

Об'єктом вивчення є промови, що були проголошені після оприлюднення результатів волевиявлення американців – промова Хілларі Клінтон (*concession speech* амер. заява про визнання поразки) та переможна промова Дональда Трампа (*victory speech*), а матеріалом слугують відео- та стенографічні записи, опубліковані в авторитетних інтернет-виданнях [14; 15]. Предметом цієї лінгвістичної розвідки є дискурсивні, стилістичні та семантичні особливості промов Х. Клінтон та Д. Трампа та аспекти перекладу окремих фрагментів цих промов українською мовою.

Метою статті є виявлення лексико-семантичних та індивідуально-стилістичних особливостей політичного дискурсу двох основних опонентів нещодавніх виборів у США, відстеження спільних та відмінних рис у комунікативній поведінці та з'ясування специфіки їхнього діалогу з громадськістю на цьому фоні.

Відповідно до поставленої мети в цій статті розкриті такі **завдання**:

- визначення основного змісту поняття “політичний дискурс”;
- аналіз сутнісних особливостей промов Д. Трампа та Х. Клінтон;
- дослідження еволюції політичних стратегій їхнього передвиборчого й післявиборчого політичного дискурсу;
- з'ясування ролі та подальшого впливу реалізованих мовних засобів вищезазначених політиків на американський електорат.

Дослідники по-різному кваліфікують основні ознаки політичного дискурсу. Як предмет політичної філології він розкритий у працях В. З. Дем'янкава, С. Т. Онуфрив, наприклад, уважає політичний дискурс вербалізованим виявом політики, мовною дійсністю, у конкретних соціальних координатах, соціолінгвістичною структурою [9]. А. Д. Литовченко [6] аналізує соціальні теорії мови та дискурсу, на базі якого сформульовано й аргументовано концепцію розуміння дискурсу як структурно-діяльнісного соціального феномену, що складається з мови та соціального контексту її застосування, а базовими характеристиками дискурсу вважає декларативність і маніпулятивну спрямованість. Водночас А. П. Мартинюк зазначає, що “ситуативний контекст дискурсу – спосіб моделювання релевантних з погляду суб'єкта факторів навколишнього середовища, що виробляється в процесі взаємодії суб'єкта з середовищем, під час якої фактори цього середовища стають частиною внутрішнього світу суб'єкта” [7, с. 109]. Отже, ми схилиємося до думки, що *політичний дискурс* є структурно-діяльнісною формою взаємодії політика з громадськістю на фоні віддзеркалення в його свідомості змінного ситуативного контексту та містить комунікативний, евалюативний та маніпулятивний компоненти.

У мовній поведінці Д. Трампа критики виділяють кілька превалюючих стратегій: 1) жорстка категоризація та критика саме тих сегментів населення, проти яких налаштований цільовий електорат (мусульман, іммігрантів, жінок, неповносправних, людей з нетрадиційною орієнтацією тощо); 2) нагнітання жахів, занепокоєння щодо стану зовнішньої та внутрішньої політики, зокрема пов'язаного з напливом сирійських мігрантів; 3) пропонування готових рішень економічних, політичних та соціальних проблем. Щодо структурно-семантичних особливостей, то ними є: 1) використання наближення до розмовного регістру, зокрема й у формах звертання (*Folks! Народ!, What the hell... якого дідька*), завдяки чому він прагне наблизитися до пересічного американця (*layman*) й віддалитися від тих республіканців, які дотримуються канонів увічливості; 2) спрощений синтаксис: використання простих речень та конструкцій, фрагментарних синтаксичних структур та дробіння складного речення на кілька неповних; 3) дослівний повтор й відтворення ідентичного змісту в семантично синонімічній формі [11]. Дж. Лакофф вважає повтори ефективними у політичній стратегії Д. Трампа [12]. Як і більшість політиків, у своєму мовленні він використовує емоційно забарвлені епітети. Отже, завдяки модифікаціям, тобто додаванню евалюативних прикметників та прислівників до вже згаданих дієслів та іменників, увага аудиторії фокусується на семантиці ключових слів.

Аналізуючи дискурсивну тріумфальну промову Д. Трампа, ми виявили ряд особливостей, що дозволяють збагнути його нинішнє політичне бачення та перспективи розвитку американської політики на найближчий президентський термін. Відзначимо, що хоча виступ не позбавлений притаманних йому стандартних формулювань та експресивності, помітними рисами є більша, порівняно з передвиборчими промовами, стриманість та ввічливість і навіть привітність висловлень на адресу своїх суперників та прагнення уникати гострих тем, що стосуються окремих верств населення. Одіозний політик неодноразово потрапляв у чорні списки через свої некоректні висловлення на адресу Б. Обама та Х. Клінтон. Як уважає Л. А. Кудрявцева: “В умовах політичного вибору, яким є виборча кампанія, бажання очорнити опонента пов’язане з бажанням чинити психологічний вплив і вплив не тільки на опонентів – прямих учасників конфліктних форм комунікації, але передусім – на третіх осіб, слухачів / глядачів / читачів, з метою нав’язати їм свої негативні оцінки, надати маніпулятивний піар-вплив” [5].

У своєму зверненні Д. Трамп традиційно використовує повтори, очевидно, для того, щоб закарбувати в слухачів та глядачів розуміння, чому саме він став президентом, і співчуває Х. Клінтон уже на самому початку, виступаючи в ролі позитивного національного героя: “*She congratulated us – it’s all about us...*” (“Вона привітала нас – наголошую, нас...”), “*...a very, very hard-fought campaign*” (надзвичайно, надзвичайно складна для подолання кампанія), “*...she – she fought very hard (...вона – вона так сильно боролася)*. Повтори також ужиті у формах звертання до народу: “*...expect our government to serve the people and serve the people it will*” (тут також він вдається до стилістичного прийому інверсії), “*tremendous potential*” (величезний потенціал), та в розповідях про членів своєї родини, команди та Secret Service (секретної служби): “*great, great relationship*”, “*unbelievable job, unbelievable*”. Х. Клінтон теж згадує Трампа у своїй промові, запевняючи американський народ, що ця людина буде тим президентом, який повинен пам’ятати про верховенство права й гідності кожного окремого американця, а також натякає на вагомість інших республіканських демократичних принципів: “*Last night I congratulated Donald Trump and offered to work with him on behalf of our country. I hope that he will be a successful president for all Americans*”. Далі Х. Клінтон відразу ж переходить до характеристики цієї складної кампанії, жаль з приводу якої, за її словами, відчуває не тільки вона сама, але й виборці, перед якими вона вибачається: “*This is not the outcome we wanted or we worked so hard for, and I’m sorry we did not win this election for the values we share and the vision we hold for our country*” (Це зовсім не той результат, якого ми хотіли і для досягнення якого ми так інтенсивно працювали, і мені дуже прикро, що ми не виграли ці вибори для наших спільних цінностей та бачення нашої країни).

Властива політична гіперболізація виявляється у зверненні Д. Трампа з вживанням таких словосполучень: *to owe sb a major debt of gratitude* (бути вдячним у боргу перед кимось), *untapped potential* (невідкритий або невикористаний досі потенціал), *second to none* (незрівнянна – про економіку США); *Nothing we want for our future is beyond our reach* (Усе, чого ми хочемо в майбутньому, буде досягнуто нами); *America will no longer settle for anything less than the best* (Америка погодиться ні на що інше, крім найкращого). Для перекладу останніх речень використано прийом мейозису, тропу “применшення”, що доволі часто трапляється в англійському мовленні [4, с. 334].

Не менш емоційно забарвленими є такі вирази: *to embark upon the project* (узятися за проект, ступити на шлях проекту), *to harness creative talents* (спрямувати творчі таланти), *to leverage their tremendous talents* (стимулювати розвиток їхніх надзвичайних талантів), *bind the wounds of division* (защити рани ворожнечі) та ін.

Хоча промова Х. Клінтон за структурою не надто відрізняється від типової промови Д. Трампа, тобто містить звернення до громадян, згадки про опонента, розкриття власних

почуттів і планів на майбутнє, нагадування про здобутий досвід та власний безсумнівний авторитет, все ж для неї характерні деякі зовсім інші особливості індивідуального стилю політичної комунікації й подекуди протилежні дискурсивні атрибути.

У зверненнях Х. Клінтон, як правило, послуговується термінологічним інвентарем економічного, соціального, юридичного та медичного спрямування. Вона вдається до прихованого застереження, закликів до побудови *hopeful, inclusive, and big-hearted America* (Америку, сповненої надії, всеохопної та милостивої), підтверджуючи вірність принципам, які вона відстоює. Держсекретар пропонує не готові рішення, а закликає до співпраці та апелює до прикладів із власного нелегкого життя на ниві політики, що додають її промові невимушеності та ширості.

Що стосується метафор, за словами Дж. Лакоффа, в американському політичному дискурсі чітко вирізняються такі структури метафори, які також наявні в промовах Х. Клінтон та Д. Трампа: *A Country Is A Person, President Stands For The Country, Countries At War – People At War, The Nation Is A Family, Your Family National Heritage Makes You A Member of That Nationality, Knowing Is Seeing, Naming Is Identifying* [12]. Ці моделі також проявляються у метафорах політиків, які ми проаналізували. Х. Клінтон застосовує у своїй емоційній промові синонімічні ряди, зокрема: *vast, creative, diverse, unruly, energized (campaign); hopeful, inclusive, big-hearted (America); talented, dedicated (men); respect, cherish (democracy); to pursue and achieve (your own dreams)*. Її стилю також притаманні повтори, але вони природніші, напр.: *protecting our country, protecting our land; This loss hurts, but please never stop believing that fighting for what's right is worth it. It is, it is worth it* (Ця втрата болюча, але прошу, ніколи не переставайте вірити, що боротьба за добро того варта. Дійсно, дійсно варта).

Яскраво та влучно в доповіді функціонують ідіоматичні вирази в таких реченнях: *Our constitutional democracy enshrines the peaceful transfer of power* (Для нашої конституційної демократії мирна передача влади є святістю); *We owe him an open mind and the chance to lead* (Ми завдячуємо йому, за його відкритість та шанс бути лідером), а також використані словосполучення: *to break down the barriers* (зруйнувати стіни / перешкоди), *to invest sb's hopes* (покладати надії), *to share values* (поділяти цінності), *to represent the best of* (представляти найкраще, що є), *to defend values* (боронити / відстоювати цінності) та ін.

Крім того, у промові Х. Клінтон знайшли застосування такі асоціативні фреймові словосполучення: *pride and gratitude* (гордість та вдячність); *comforts, hopes and dreams* (утіхи, надії та мрії); *rights and dignity* (права й гідність); *respect and cherish* (поважати та плекати); *volunteers, community leaders* (волонтери, громадські лідери); *successes and setbacks* (успіхи й невдачі).

Публічний політичний дискурс нещодавніх кандидатів у президенти США – як Х. Клінтон, так і Д. Трампа – має ряд спільних особливостей, оскільки промови характеризуються наявністю смислів, ідей та позицій, що підтримуються певною частиною електорату країни. Тематично вони зосереджені на політичних, соціальних та культурних проблемах, але мовленнєвий аналіз їхньої репрезентації показує різне бачення та способи вирішення у близькому майбутньому. Тлом політичного дискурсу Д. Трампа є поведінка людини, що стала переможцем, а Х. Клінтон постає як переможений суперник, який надалі боронитиме права й свободи американського народу. Обидві політичні постаті вдаються до образних прийомів, звертаючись до народу, повторюють ключові фрази, підкреслюють свою роль у державотворенні та прийнятті подальших важливих демократичних рішень. Однак у промовах для реалізації гуманістичних принципів примирення та співпраці Х. Клінтон та Д. Трамп використовують інші мовні засоби, що дозволяють адекватно висвітлити їхній унікальний політичний імідж.

Література

1. Безугла О. В. Концептуальна метафора “НАЦІЯ – ЦЕ СІМ’Я” в політичному дискурсі США / О. В. Безугла // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Філологічні науки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: Н.О. Данилюк та ін.]. – Луцьк, 2012. – No 23: Філологічні науки: Мовознавство. – С. 10–12.
2. Бутова І. С. Політичний дискурс як об’єкт лінгвістичних досліджень / І. С. Бутова // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – Вип. 16. – С. 232–238.
3. Демьянков В. З. Политический дискурс как предмет политологической филологии / В. З. Демьянков // Политический дискурс : история и современные исследования – Сборник научных трудов. – М., 2002. – No 3. Серия : “Политология”, – С. 20–32 с.
4. Карабан В. І. Переклад з української мови на англійську мову. Translation from Ukrainian into English / В. І. Карабан, Дж. Мейс : [Навч. посібник-довідник для студ. вищ. навч. закладів]. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 608 с.
5. Кудрявцева Л. А. Особенности массмедийного политического дискурса Украины “послемайданного” периода / Л. А. Кудрявцева. – [Електронний ресурс] Режим доступа : <http://uapryal.com.ua/training/kudryavtseva-l-a-kiev-osobennosti-massmediynogo-politicheskogo-diskursa-ukrainyi-poslemaidannogo-perioda/>
6. Литовченко А. Д. Структурно-діяльнісна концепція дискурсу : автореф. дис... канд. соціол. наук : 22.00.01/ А. Д. Литовченко ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2005. – 19 с.
7. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / А. П. Мартинюк. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 196 с.
8. Нагорна Л. Б. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики / Л.Б. Нагорна. – НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К.: Світогляд, 2005. – 316 с.
9. Онуфрив С. Т. Політичний дискурс ЗМІ України у світовому інформаційному просторі : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.01.08 / С. Т. Онуфрив ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2005. – 20 с.
10. Помірко Р. С. Мовні дихотомії у політичному дискурсі США та України / Р. С. Помірко, І. С. Бутова / Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – Вип.19.– С. 219–224.
11. Потятиник У. / Медіакритика. – <http://www.mediakrytyka.info/ohlyady-analytyka/osoblyvostimovnoyi-povedinky-donald-trampa.html>.
12. Lackoff G. Understanding Trump / G. Lackoff [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://georgelackoff.com/2016/07/23/understanding-trump-2/>
13. Landau M. J. The Persuasive Power of Political Metaphors / Social Psychology and Politics. / M. J. Landau, L. A. Keefer [Eds. P. Forgas, W. Crano, & K. Fiedler]. – New York : Psychology Press. – 25 pp.

Джерела ілюстративного матеріалу

14. Hillary Clinton concession speech: Read the full transcript following Donald Trump’s presidential win [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-elections/hillary-clinton-concession-speech-full-transcript-read-donald-trump-a7408121.html>.
15. Transcript: Donald Trump’s Victory Speech. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nytimes.com/2016/11/10/us/politics/trump-speech-transcript.html?_r=1